

- העותרים:**
1. ז' ק', ת"ז ...
 2. ח' ק', ת"ז ...
 3. ק' ק', ת"ז ...
 4. נ' ק', ת"ז ... (קטין, באמצעות הוריו העותרים 2 ו-3)
 5. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 6. המרכז לפלורליזם יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד עודד פלר ו/או דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או עאוני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או לימור יהודה ו/או אשרת מימון ו/או טלי ניר ו/או גיל גן-מור ו/או נסראת דקואר ו/או קרן צפריר ו/או נסרין עליאן ו/או ראוייה אבורביעה

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל-אביב 65154
טל': 03-5608185 ; פקס: 03-5608165

- נ ג ד -

- המשיבים:**
1. שר הפנים
 2. מנכ"ל רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול

ע"י פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם כדלקמן:

1. מדוע לא יסתיים לאלתר הבירור שנערך בעניינם של העותרים 1, 2 ו-4, ומדוע לא יוסרו מן המרשם הממוחשב כל הסימונים בדבר "בירור" או "בדיקה" וכיוצא באלה;
2. מדוע לא יוקנו לעותרים 1, 2 ו-4 כל השירותים במשרד הפנים ללא בירור נוסף על המקי בנסיבות עניינו של כל שירות, ומדוע לא תינתן בעניין זה הנחייה מפורשת לפקידי לשכת רשות האוכלוסין ב...;
3. מדוע לא יירשם העותר 4 בפרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין כיהודי;

4. מדוע לא ייקבע, כי במקרים בהם אזרחים או תושבים אינם מסכימים לשינוי פרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין, יוכל המשיב 2 לנקוט בהליכים משפטיים לתיקון המרשם בתוך 45 ימים, וכי אם לא נקט בהליכים כאמור – יימחק מן המרשם הממוחשב הצורך בבירור, ולא יוגבלו עוד שירותים;
5. מדוע לא תנהג רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול על פי "נוהל מתן שירותים המצריכים בירור מקדים" (נוהל 1.2.0001), ובכלל זה על פי ההוראה בנוהל, ולפיה "זמן הבירור בכל אחד מסוגי הבירורים לא יארך מעבר לשישה שבועות. בחלוף פרק זמן זה לא תהיה מניעה למתן שירות, ועם סיום הבירור תוסר ההערה בדבר הצורך לערוך בירור מקדים בטרם מתן שירות, אלא אם כן לא הושלם הבירור בשל חוסר שיתוף פעולה מצד התושב / אזרח".

המסגרת הנורמטיבית והליכים קודמים:

על מנועי טיפול ועל "נוהל מתן שירותים המצריכים בירור מקדים"

1. את קורותיהם של העותרים יש להציג על רקע המסגרת הנורמטיבית, מדיניות המשיבים והתדיינות קודמות בעניינים אלה. משום כך, יהיה סדר הדברים בעתירה זו שונה מעט מן המק'. בטרם נפנה לפירוט הארוך והמתיש של קורות העותרים, נציג בקליפת אגוז את שארע להם, ונבקש להקדים כמה מילים בדבר מדיניות המשיבים.
2. עניינה של עתירה זו בהתעמרות ארוכת שנים בעותרות 1 ו-2, אזרחיות ישראליות, אשר עלו לישראל בשנת 1998. המשיבים סבורים, כי העותרות אינן יהודיות, ומאז שנת 2004 תובעים מהן להסכים לשינוי פרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין. העותרות, יהודיות, מסרבות להסכים לכך. על פי הוראות סעיף 19ה(ב) לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 (להלן – **חוק מרשם האוכלוסין**), על המשיב 2 לפנות בנסיבות אלה, ככל שיש בידיו ראיות, לבית המשפט לענייני משפחה, ולבקש את תיקון המרשם. כך מורה החוק:

19ה. רישום על פי יזמת פקיד הרישום הראשי

(א) נוכח פקיד הרישום הראשי כי פרט או שינוי של פרט החייב רישום לא נרשם או שרישומו או תיקון רישומו אינו שלם או עומד בסתירה לרישום אחר שבמרשם או לתעודה ציבורית, רשאי הוא, מיזמתו ולאחר שברר את הדבר ונתן לכל מי שהפרט מתייחס אליו הזדמנות להשמיע טענותיו ולהביא ראיותיו – לרשום את הפרט או את שינוי הפרט או להשלים או לתקן את הרישום ובלבד שרישום שנעשה על פי תעודה ציבורית לא ישונה, לא יושלם ולא יתוקן לפי סעיף קטן זה אלא על פי תעודה ציבורית המעידה על אותו פרט.

(ב) לגבי הלאום, הדת או המצב האישי לא יעשה פקיד הרישום הראשי כאמור בסעיף קטן (א) אלא בהסכמת מי שהפרט מתייחס אליו, או על פי פסק דין הצהרתי של בית המשפט לענייני משפחה שניתן לבקשתו של פקיד הרישום הראשי; הבקשה תוגש לבית המשפט לענייני משפחה שבתחום שיפוטו נמצא מען האדם שהפרט מתייחס אליו; היא תוגש ותתברר בבקשה בדרך המרצה, וכל מי שהפרט מתייחס אליו יהיה משיב.

[...]

3. המשיב 2 אינו פועל כמצוות המחוקק. תחת זאת, פקידי המשיבים משפילים את העותרות ופוגעים בכבודן. הם מונעים מן העותרות משך שנים שירותים בסיסיים, וכל אימת שנחוץ להן שירות, על בא כוחן להתערב על מנת שתקבלנה אותו.

4. סוגיה זו של "מניעת טיפול" נדונה בפני בית משפט נכבד זה בין השנים 2002-2006 במסגרת בג"ץ 6847/02 ז' נ' שר הפנים, אשר הוגש על ידי האגודה לזכויות האזרח בישראל והמרכז לפלורליזם יהודי של התנועה ליהדות מתקדמת בישראל (העותרים 5 ו-6 כאן). בעתירה, שהוגשה ביום 7.8.2002, התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לבטל את המדיניות, על פיה הם נמנעים ממתן שירות לאזרחים ולתושבים, כאמצעי לחץ לקבלת הסכמתם לשינוי רישום פרטי הדת, הלאום או המצב האישי; לבטל את המדיניות, על פיה נמנעים המשיבים ממתן שירות לאזרחים ולתושבים, אשר קיים חשד, כי רכשו את מעמדם בישראל שלא כדין; ולבטל את "נוהל הטיפול בהגבלות למתן שירותים", על פיו נמנע מתן שירותי מרשם מתושבים ומאזרחים אשר את את רישומם בקובץ מרשם האוכלוסין הממוחשב מלווה סימון בדבר הגבלת שירות.

5. הנוהל עסק במדיניות פסולה ובלתי חוקית, שקנתה שביתה בלשכות משרד הפנים, ולפיה לא ניתן שירות למי שסומן במרשם הממוחשב "מנוע טיפול", וזאת בנסיבות שונות של מחלוקת בעניינים של מעמד ומרשם. לא פעם שימשה מדיניות מניעת הטיפול אמצעי לחץ לשם קבלת הסכמה לשינוי הרישום במרשם האוכלוסין או לשם פגיעה במעמדו של מבקש השירות בישראל.

6. מדובר היה, פשוטה כמשמעה, בהפקרות, בסחטנות ובביריונות. מדיניות "מניעת הטיפול", כך הובהר בעתירה, מנוגדת לחובותיהם הכלליות של המשיבים: היא שרירותית, חוטאת לכללי הצדק הטבעי, משפילה ומובילה לפגיעה קשה בזכויות ובחירויות, המוקנות לאזרחי המדינה ולתושביה. כך, למשל, על ידי סירוב להנפיק דרכונים נפגעת הזכות היסודית לצאת את ישראל, המוקנית לכל אזרח בסעיף 6 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כך עוד, סירוב להנפיק תעודת הזהות עלול לשלול את זכות היסוד להצביע בבחירות, המוקנית לכל אזרח בן שמונה-עשרה שנה ומעלה על פי חוק יסוד: הכנסת. גם הזכות לאזרחות ולביטוח בריאות ממלכתי עלולות להיפגע, עת נמנעים המשיבים מרישום הילוד בתעודת הזהות של ההורה, ועוד ועוד. השפלתו של מנוע הטיפול וביזויו פוגעים אף בכבודו. גם כאשר ביטויה של המדיניות בפועל

מסתכם בסירוב פקיד הרישום לתת בידי המבקש תמצית ממרשם האוכלוסין, נפגע כבודם של מי שחשופים לכך, שכן המשמעות בפועל היא הפלייתם לרעה לעומת אזרחים ותושבים אחרים, המקבלים שירותים.

7. סמוך לאחר הגשת העתירה ניתן בה צו על תנאי. במהלך הדיון בעתירה גובש "נוהל מתן שירותים המצריכים בירור מקדים" (נוהל 1.2.0001) (להלן – הנוהל), שתכליתו להורות לפקידים בלשכות משרד הפנים כיצד עליהם לנהוג במבקשי שירות במקרים שבהם יש צורך בבירור מוקדם טרם מתן השירות. בעקבות הערות העותרים ובהתערבות בית המשפט תוקן הנוהל ושופר שוב ושוב, וזאת על מנת לעקור מתוכו אפשרות להמשכה של תופעת "מניעת הטיפול". במהלך ההליך תוקנה טיוטת הנוהל חמש פעמים, עד להצגת הנוהל בפני בית המשפט בגרסתו הסופית ביום 12.6.2006 במסגרת הבקשה למחוק את העתירה.

העתק "נוהל מתן שירותים המצריכים בירור מקדים" בנוסחו העדכני מצ"ב ומסומן ע/1.

8. הנוהל המפורט, אשר הוצג בפני בית המשפט, אמור למגר תופעת "מניעת הטיפול". אין מדובר עוד במניעה גורפת ושרירותית של שירותים, אלא בבירור, שאם יבוצע כראוי ועל פי הוראות הנוהל, יסתיים במהרה, תוך פגיעה מינימלית בזכויות האזרחים והתושבים בעניינם נערך הבירור.

כך, בין היתר:

- הנוהל קובע רשימה מצומצמת של פקידים הרשאים להכניס לקובץ המרשם הממוחשב הערה, המנחה את הפקידים בלשכות משרד הפנים בדבר הצורך לערוך בירור מקדים עם אזרח או עם תושב בטרם מתן שירות;
- הנוהל מונה במפורט את רשימת המקרים, בהם תוכנס הערה;
- המרשם הממוחשב אינו כולל עוד את הסימון "מנוע טיפול", אלא "טעון בירור" ומפנה את הפקיד לגליון רישום אלקטרוני, הכולל תמצית של העניין הטעון בירור;
- בעת הכנסת ההערה נשלחת אל התושב או האזרח הודעה בדואר רשום, והוא מתבקש להתייצב לבירור או לשימוע. משרד הפנים מבהיר לתושב או לאזרח מהו שיתוף הפעולה הנדרש ממנו;
- כאשר הבירור דורש התייעצות ממצה עם מטה רשות האוכלוסין, על הפקיד המטפל לקבל את הבקשה מן הפונה, להסביר לו, כי לא ניתן לספק את השירות במקום, שכן יש צורך לערוך בירור מקדים, ולהסביר לו עוד, כי עם סיום הבירור תישלח לו תשובה ובמידת הצורך הוא יוזמן ללשכה להמשך הבירור, לקבלת תשובה או לקבלת השירות;

- זמן הברור לא יארך מעבר לששה שבועות, ובחלוף פרק זמן זה לא תהיה מניעה לתת שירותים והסימון יימחק, אלא אם הברור לא הושלם בשל חוסר שיתוף פעולה מצד התושב או האזרח;
- במקרים בהם השירות הנדרש הוא דחוף ייערך ברור באמצעות הטלפון או באמצעות פקס עם מטה הרשות;
- הנוהל מפרט סוגים מסוימים של מקרים, בהם תוכנס הערה, ובצידם הנחייה כיצד יש לנהוג לגבי בקשות לקבל סוגים מסוימים של שירותים. בין היתר הובהר בנוהל, כי במקרה של אי התאמה בין פרט כלשהו בקובץ הממוחשב לבין תיקו האישי של התושב או האזרח או לבין הרשום בתעודת הזהות או הדרכון אותם הוא נושא, לא יותנה מתן שירותים בהסכמת הפונה לשינוי פרטי המרשם;
- צומצמו למינימום סוגי השירותים שימנעו באופן זמני ממי שנערך ברור בעניינם, וכמידת האפשר השירותים שימנעו באופן זמני ממי שחשודים ברכישת מעמד שלא כדין.

ועוד ועוד.

9. על רקע זה החליטו העותרים למשוך את עתירתם, תוך שהם שומרים לעצמם, כמובן, את הזכות לשוב ולפנות לבית המשפט הנכבד ככל שתתעוררנה בעיות בישומו של הנוהל. העתירה נמחקה, תוך שהמשיבים נאותים לשלם לעותרים הוצאות משפט בסך 10,000 ש"ח.

10. עתירה זו, המוגשת ארבע שנים לאחר סיום ההליכים בבג"ץ 6847/02, הינה עדות מצערת לכך, שאף שתופעת "מניעת הטיפול" הבלתי חוקית צומצמה, היא טרם עברה מן העולם. לשכות משרד הפנים טרם קיבלו עליהן את הוראות הנוהל, וכך אף הפקידות הבכירה במטה הרשות ובלשכה המשפטית של המשרד. חרף הוראותיו המפורשות של הנוהל, האוסרות על מניעת שירותים ממי שמשרד הפנים מבקש לשנות את פרטי רישום הדת והלאום שלהם; המגבילות את הברור בעניין זה לתקופה של שישה שבועות; והמורות על הסרת הסימון במרשם הממוחשב בחלוף תקופה זו, הרי ש"הברור" בעניינן של העותרות כאן נמשך במשרד הפנים שנים, וסופו מי ישורנו. לטענת המשיבים, מאז שנת 1998 בידיהם ראיות המצדיקות שינוי פרטי הדת והלאום של העותרות (ראיות, אשר כפי שיובהר להלן אינן מוכיחות דבר), ואף על פי כן טרם נקטו בהליכים כלשהם, זולת הותרת עניינן של העותרות "בברור", והמשך התעמרות הפקידים בהן.

11. יצויין עוד, כי כפי שיורחב בהמשך, זה לא מכבר פסק בית משפט נכבד זה בעניין אופן הפעלת סמכותו של משרד הפנים בעניינים של שינוי רישום הדת והלאום במרשם האוכלוסין, על פי סעיף 19 לחוק מרשם האוכלוסין. כפי שיפורט, בפסק הדין בבג"ץ 4504/05 סקבורצוב נ' השר לבטחון פנים (פסק דין מיום 4.11.2009) (להלן – עניין סקבורצוב) דן בית המשפט בסוגיה זו בהרחבה רבה, ומתח ביקורת חריפה על התנהלותם של המשיבים. ואולם, "מה

שְׁהִיָּה הוּא שְׁיָהִיָּה, וּמָה שְׁנַעֲשֶׂה, הוּא שְׁנַעֲשֶׂה; וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם" (קהלת א, ט). חרף פסק הדין דבר לא נשתנה אצל המשיבים.

12. על רקע דברים אלה נפרוס להלן את קורותיהם של העותרים.

עניינם של העותרים

13. העותרת 1 (להלן – ז') היא אימה של העותרת 2 (להלן – ח'). העותר 3 (להלן – ק') הוא בן זוגה של ח', והעותר 4 הוא בנם המשותף (להלן – נ').

14. ז' וחי' עלו לישראל בשנת 1998 מאזרביג'אן, ורכשו אזרחות מכוח שבות. אביה של ח' הלך לעולמו חודשים מספר קודם לכן. בישראל הצטרפו ז' וחי' לקרובות משפחתן שעלו לפנייהן: אחותה של ז', גבי' א' נ' (להלן – א'), בנותיה – ס' ופ', ואימה של ז', אני' ק' ז"ל (להלן – אני'). א' ובנותיה עלו לישראל בשנת 1993. אני' ז"ל עלתה לישראל בשנת 1995. בשנת 1999 הלכה לעולמה. בעת שעלו היתה ז' בת 54 וחי' בת 13. ח' למדה בחטיבת הביניים ובתיכון ב..., ולימים נישאה לק', והפכה אימו של נ'. כיום ז' בת 66 וחי' בת 25.

15. בשנת 2000 הגיעה לישראל אחותן של ז' ושל א', גבי' א' ג'. גבי' ג' ביקשה לעלות לישראל, ואולם בקשתה נדחתה. נמסר לה, שיש "בעיה" במסמכים שמסרה. כיוון שלא היתה לה אפשרות לממן שירותיו של עורך-דין ולהיאבק על מעמדה בישראל, היא שבה לאזרביג'אן.

16. גבי' ג' מסרה למשרד הפנים מסמכים שונים, ובהם תעודת הלידה המקורית של אימה, אני'. כל המסמכים הוחזרו לה, לבד מתעודת הלידה. שלוש האחיות – א', ז' וגבי' ג' – פנו מספר פעמים ללשכת הקשר הממשלתית לעולים בתל-אביב בבקשה להשיב את תעודת הלידה של אימן. הפקיד, מר חנן אחיטוב, מסר שהמסמך בבדיקה, ולא יושב. באחד הביקורים הטיח בהן מר אחיטוב, כי הגיעו לישראל "כדי לבנות בה מסגד".

17. בשנת 2003 פנתה ח' ללשכת משרד הפנים ב..., עיר מגוריה, בבקשה להנפיק לה דרכון. הפקידה מסרה לה ש"יש בעיה במסמכים" של אימה. ח' ביקשת לברר מהי הבעיה, ואולם הפקידה השיבה שאינה יודעת. ח' עזבה את הלשכה ושבה כעבור כמה ימים עם אימה. שוב נמסר שלא ניתן להנפיק לה דרכון. הפקידה אמרה, שכיוון שאינה יודעת במה מדובר, כל שתוכל לעשות הוא לקבל מידיה של ח' מסמכים שונים (תעודת זהות, תעודת עולה, תעודת לידה, תעודת לידה של אימה, תעודת לידה של סבתה), וזאת, לטענתה, על מנת שתעביר את הבקשה "לטיפול בירושלים". יחד עם זאת, הפקידה הבהירה שאינה יכולה להבטיח שח' תקבל דרכון ואינה יכולה להעריך כמה זמן יימשך הטיפול.

18. בחודש ספטמבר 2003 עברה א' מ... ל.... בעקבות זאת פנתה ללשכת משרד הפנים ב... בבקשה לשנות את רישום מענה במרשם האוכלוסין. בקשתה נדחתה, ונאמר לה להמתין. במהלך חצי שנה שבה א' ללשכה ב... מספר פעמים, ואולם הפקידה אירנה, שטיפלה בעניינה, מסרה לה שעליה להמתין "לתשובה מירושלים". בסוף חודש אפריל 2004 הודיעה הפקידה אירנה, כי היא מפנה את העניין לטיפול של הפקידה מילה מושקוביץ במטה מינהל האוכלוסין בירושלים.

19. א' הוזמנה להגיע למטה מינהל האוכלוסין ביום 3.5.2004 לפגישה עם גב' מושקוביץ. בפגישה אמרה גב' מושקוביץ לא', כי תעודת הלידה של אימה תוקנה, ולכן נקבע שהיא אינה יהודיה. היא הודיעה לא' עוד, שכיוון שבעלה יהודי, יש לה זכות לחיות בישראל. יחד עם זאת, מעמדה של אחותה, ז', יסודו ב"טעות של פקידה". א' נתבקשה לחתום על מסמך, לפיו היא מוותרת על רישומה כיהודיה. גב' מושקוביץ ציינה, שאם תחתום על המסמך "הכל יהיה בסדר", ולא ימנעו ממנה שירותים. א' אמרה שהיא יהודיה, שבתה הגדולה למדה במסגרת דתית ובתה האחרת עודנה לומדת במסגרת דתית, והיא אינה מוכנה לחתום על המסמך. גב' מושקוביץ דחקה בא' לחתום, כדי שיהיה לה "יותר קל". א' ציינה בפני גב' מושקוביץ, שהיא דוחקת בה לעשות כן, וסרבה לחתום. גב' מושקוביץ אמרה לא', שהיא "יכולה לחשוב על זה", וכי בשעה שתחליט לחתום, עליה לפנות ללשכה ב....

20. א' סיפרה על הדברים לז' ולח'. לאחר מכן פנתה ללשכה ב... כדי לקבוע פגישה נוספת עם גב' מושקוביץ. הפקידה אירנה בלשכה ב... הציגה בפניה שוב את הטופס לחתימה. א' סרבה לחתום. נקבעה פגישה נוספת עם גב' מושקוביץ במטה מינהל האוכלוסין בירושלים, עבור א' ועבור ז', ליום 11.5.2004.

21. לפגישה הגיעו א' עם בתה ס', וז' עם בתה ח'. לגב' מושקוביץ נלוותה פקידה נוספת, שז' וחי' אינן יודעות מי היא. חי' ביקשה מגב' מושקוביץ להסביר במה מדובר. תחילה סרבה גב' מושקוביץ להסביר, ואמרה שכל הפרטים נמסרו לא' בפגישה הקודמת. לבסוף נתרצתה, והסבירה שבתעודת הלידה של א', אימן של א' ושל ז', נערך תיקון, ממנו הסיק משרד הפנים, שמעמדן של בנות המשפחה בישראל ניתן בשל "טעות של פקידה". עוד אמרה, שהמסמך שתוקן נמסר לבדיקת המשטרה, שאישרה כי קיים תיקון. הוסבר לגב' מושקוביץ, כי התעודה לא זוייפה מעולם והיא מקורית. כיוון שהתעודה ישנה ובלתי קריאה, א' הדגישה את התאריך הרשום עליה בשורה 2 באמצעות עט (הדגישה את המספר 14). עניין זה ידוע אף לרבנות בתל-אביב, אשר המסמך נמסר לבדיקתה בסוף שנות התשעים, ואשר אישרה כי המסמך מקורי, אף שנערך בו תיקון. אף על פי כן, הפקידה האחרת שנכחה בפגישה, אמרה שבמשרד הפנים "נערכה ישיבה" והוחלט שכדי "להקל" על בנות המשפחה עליהן לחתום על מסמך המאשר שאינן יהודיות. בנות המשפחה סרבו לחתום. גב' מושקוביץ שאלה לשם מה הגיעו, אם אינן מוכנות לחתום. א' שאלה מדוע כתובתה לא תשונה. גב' מושקוביץ השיבה שתטפל בעניין. ז' שאלה האם חי' תוכל לקבל דרכון, ועל כך השיבה גב' מושקוביץ, שחי' לא תוכל לקבל דרכון עד שתחתום שאינה יהודיה. חי' אמרה לגב' מושקוביץ שאינה מוכנה לוותר על זהותה. גב'

מושקוביץ השיבה שתוכל להתגייר. עוד אמרה, שהיא רוצה לסגור את התיק, ואין זמן. אם בנות המשפחה אינן חותמות, הובהר להן, יועבר התיק לבית המשפט, שיטפל בעניין, ומעמדן בישראל עלול להילקח. מאידך, נמסר להן עוד, אם תחתומנה שאינן יהודיות לא יארע להן דבר, וכל שיעשה הוא תיקון בסעיף הלאום בתעודת הזהות: במקום הרישום "יהודי" תופענה כוכביות, ומעמדן בישראל לא ייפגע. גב' מושקוביץ סיכמה ואמרה, שאם תחלטנה לחתום, עליהן לפנות ללשכת משרד הפנים באיזור מגוריהן.

22. עוד באותו היום פנה ב"כ העותרים, הח"מ, לעו"ד גלית לביא מן הלשכה המשפטית במטה מינהל האוכלוסין במשרד הפנים. במכתבו עמד על כך, כי מדובר בסחטנות בלתי חוקית, בהתעמרות הנמשכת ללא גבול, ובביריונות, שמקומה לא יכירנה במדינה דמוקרטית. ב"כ העותרים ביקש להנפיק עבור ח' דרכון, לשנות את רישום מענה של א', ולקבל את הסבר משרד הפנים על שום מה ולמה נמנע מבנות המשפחה שירות תקופה ארוכה, ומה בדעת המשרד לעשות באשר להתנהגותה של גב' מושקוביץ. העתק המכתב נשלח לעו"ד יוכי גנסיין במחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה וליועץ שר הפנים. המכתב לא נענה. ביום 13.6.2004 נשלחה תזכורת.

העתק פניית ב"כ העותרים מיום 11.5.2004 והעתק מכתב התזכורת מיום 13.6.2004 מצ"ב ומסומן ע/2.

23. ז' וחי' הוזמנו לפגישה נוספת עם גב' מושקוביץ בלשכת משרד הפנים ב... ביום 21.6.2004. גב' מושקוביץ, שנהגה באם ובבתה בגסות, התעקשה שתחתומנה על מסמך, שכותרתו, משום מה, "שימוע", ולפיו הן מאשרות, שידוע להן שמעמדן בישראל יישלל. הן סרבו לחתום על המסמך, וביקשו לקבל את העתקו. מר גלעד שמואל, מנהל לשכת משרד הפנים ב..., הוסיף על גבי המסמך "הגברת סרבה לקבל את מכתב ביטול המעמד", וגב' מושקוביץ מיאנה למסור לידי ז' וחי' את העתקו. ב"כ העותרים ביקש לשוחח בטלפון עם גב' מושקוביץ ואולם היא סרבה. משום כך, פנה בטלפון לעו"ד יוכי גנסיין במחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, ובהתערבותה הורתה גב' אסתר שרון, ממונה מרשם ודרכונים במטה מינהל האוכלוסין, לתת לז' ולחי' העתק של המסמך, לאחר שתאשרנה שקיבלו את העתקו (וללא שתאשרנה את תוכנו).

24. להלן תרגום נוסח המסמך (שבמקורו נכתב ברוסית):

שימוע – ק' ז' ובתה – ... , ...

אחרי פנייתה של אחותך גדז'ייב איידה למשרד הפנים בשנת 2000, ולאחר בדיקת המסמכים של כל משפחתך הסתבר כי עלייתכם לארץ היתה מבוססת על מסמכים מזוייפים ויש על כך אישור משטרתי. לכן התיק של משפחתכם, ז' וחי', הוגש לביטול מעמד עולה ושלילת אזרחות ישראלית.

העתק המסמך שערכה גב' מושקוביץ ביום 21.6.2004 והעתק תרגומו מצ"ב ומסומן ע/3.

25. בעקבות התערבותה של גב' שרון, הגישה ח' ביום 22.6.2004 בקשה לדרכון בלשכת משרד הפנים ב.... נאמר לה שהבקשה תטופל, והדרכון יישלח בדואר.

26. ביום 17.6.2004 השיבה גב' אירית לאובל, ראש דסק דרום במטה מינהל האוכלוסין, למכתבו של ב"כ העותרים מיום 11.5.2004. גב' לאובל השיבה:

"לאור העובדה שהוכח במז"פ כי התעודות שהציגו אודות יהדותן הן מזוייפות, הן נתבקשו לשנות את דתן ולאומן שאינם נכונים.

השירותים לא נמנעו מהן עקב הסירוב לשנות האמור, אלא כחלק מהזמן הנתון בידינו לבחון האם להעביר את התיק לביטול מעמד, ואכן לאחר בחינה הוחלט להגיש התיק לביטול מעמדן. שינוי כתובת יערך בכל מקרה והדרכון בשלב זה יינתן לשנה בלבד, בכפוף להגשת בקשות מתאימות בלשכה."

העתק מכתבה של גב' לאובל מיום 17.6.2004 מצ"ב ומסומן ע/4.

27. ביום 27.6.2004 השיב ב"כ העותרים לגב' לאובל. במכתבו מחה על התנהלות משרד הפנים, וביקש לקבל את העתק התעודות, שלטענת גב' לאובל, זוייפו. ביום 15.7.2004 שלחה גב' לאובל את העתק תעודת הלידה של אני המנוחה, וציינה כי מדובר ב"העתק של התעודה המזוייפת".

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 27.6.2004 מצ"ב ומסומן ע/5.
העתק מכתבה של גב' לאובל מיום 15.7.2004, לו צורף העתק תעודת הלידה, מצ"ב ומסומן ע/6.

28. ביום 17.10.2004 פנתה גב' אסתר שרון, ממונה מרשם ודרכונים במטה מינהל האוכלוסין, לז' במכתב, והודיעה כדלקמן:

"עפ"י הנתונים המצויים בידי משרד הפנים, פרט הדת והלאום שלך ושל בתך ח' במרשם אינו נכון ודורש תיקון עפ"י הראיות דלהלן:

- תעודת לידה מזוייפת של אמך אני ק' ז"ל.
- חוות דעת ממשטרת ישראל המאשר כי התעודה מזוייפת."

גב' שרון הסבירה במכתב, כי על פי הוראות החוק תיקון המרשם יכול שיעשה בהסכמה, או על פי פסק דין של בית המשפט לענייני משפחה לבקשת משרד הפנים, והוסיפה:

"לאור זאת אנו פונים אליך בבקשה לפנות במהלך השבועיים הקרובים ולא יאוחר מיום: 1.10.2004 ללשכת מינהל האוכלוסין ב-... לחתום על הסכמה לתיקון פרטי הדת והלאום שלך.
 אם הנך סבור/ה כי הרישום הקיים הוא נכון וכי אין מקום לתיקונו, הנך מוזמן/ת להשמיע טענותיך בכתב ולהעביר ראיות התומכות בטענות אלו, עד לא יאוחר מ-31.10.2004.
 היה ולא תתקבל הסכמתך או התנגדותך המנומקת לתיקון עד ליום 31.10.2004 משרד הפנים יפנה לבית משפט לענייני משפחה בבקשה לפסק דין הצהרתי לתיקון הרישום.
 לתשומת לבך, ההתדיינות בבית המשפט לענייני משפחה עלולה לגזול זמן רב ובסופו של דבר, באם אכן יתוקן פרט הרישום כמבוקש על ידינו, בית המשפט עלול גם להטיל עליך הוצאות משפט."

העתק מכתבה של גבי שרון מיום 17.10.2004 מצ"ב ומסומן ע/7.

29. המכתב נתקבל אצל ז' ואצל ח' ביום 28.10.2004, וביום 2.11.2004 השיב לו בא כוחן. במכתבו גולל שוב את סיפורן של בנות המשפחה, והודיע, כי אין כל יסוד לשינוי פרטי הדת והלאום, ואין כל הצדקה להתעמרות הארוכה בבנות המשפחה. ב"כ העותרים מסר את שהוסבר זה מכבר לגבי מושקוביץ בפגישה שנערכה עימה ביום 11.5.2004, ולפיו א' הדגישה את התאריך הרשום בשורה 2 בתעודת הלידה של אימה, א' (הדגישה את המספר 14), והזכיר, כי עניין זה ידוע אף לרבנות בתל-אביב, אשר המסמך נמסר לבדיקתה בסוף שנות התשעים, ואשר אישרה כי המסמך מקורי, אף שנערך בו תיקון. עוד הודיע, כי ז' וח' הן יהודיות ואינן מסכימות לשינוי הרישום במרשם. במכתב נוסף מאותו היום ביקש ב"כ העותרים לקבל את חוות הדעת המשטרית, המאשרת, לטענת משרד הפנים, כי תעודת הלידה של א' מזוייפת, וכל ראייה אחרת, עליה מושתתות טענות משרד הפנים.

העתקי מכתביו של ב"כ העותרים מיום 2.11.2004 מצ"ב ומסומנים ע/8.

30. בעקבות זאת נשלחה לב"כ העותרים ביום 29.12.2004 חוות הדעת המשטרית, שאינה מאשרת שהתעודה מזוייפת, אלא בדיוק את שהסבירו בנות המשפחה: על גבי נתון מן המסמך נערך רישום. מסמך זה, "חוות דעת של מומחה", נערך על פי האמור בו על ידי ד"ר שרה שרף ביום 17.9.1998, על פי פניית משרד הפנים בכתב ביום 13.7.1998. ממצאי הבדיקה של תעודת הלידה, על פי חוות הדעת הם כדלקמן:

"בבדיקת תעודת הלידה שבטיעון מצאתי סימנים המצביעים על כך שנעשו מחיקות בחלק מהרישומים; על גבי המחיקות הנ"ל נכתבו הרישומים הקיימים."

העתק המסמך המשטרתי מיום 17.9.1998 מצ"ב ומסומן ע/9.

31. הזמן חלף, ואולם משרד הפנים לא פתח בהליכים משפטיים. עם זאת, מניעת השירותים נמשכה. א' פנתה בשנת 2005 ללשכת משרד הפנים ב... בבקשה לשינוי מען ונמסר לה על ידי הפקידה אירנה, שאין לתת לה שירותים, אלא לאחר היוועצות בגב' מילה מושקוביץ. רק לאחר שזו אישרה, תוקן רישום המען. כאשר פנו א' וביתה סבינה בחודש ספטמבר 2005 בבקשה לקבל דרכונים, השיבה להן הפקידה אירנה, כי לא יונפקו להן דרכונים, אלא לאחר שתמצאנה הוכחות שהן יהודיות. כן מסרה להן, כי אם תחתומנה שאינן יהודיות, יינתן להן "כל מה" שתמצאנה. א' סיפרה על הדברים לז' ולח'.

32. כאשר פנו ז' וח' ללשכת משרד הפנים ב... הן הופנו מפקיד לפקיד, וזאת כיוון "שיש בעיה". הלשכה אף סרבה להנפיק לז' דרכון. משום כך, ב"כ העותרים התקשר ביום 24.4.2006 לגב' אסתר שרון, ושוחח עימה באמצעות הטלפון. גב' שרון השיבה, כי התנהלות הלשכה אינה על פי הנחיות המטה, וכי העניין יטופל. היא הפנתה את ב"כ העותרים לגב' אודט יצחק במשרדה, אשר הבטיחה להסדיר את הנפקת הדרכונים לז' ולא'. בעקבות זאת פנה ב"כ העותרים במכתב לגב' שרון, בו שב וגולל את קורות בנות המשפחה, והבהיר, כי לא ייתכן שבכל פעם שהן פונות בבקשה לשירותים תדרש התערבות בא כוחן. ב"כ העותרים ביקש, כי הסימון האוסר על מתן שירותים יוסר מן המרשם הממוחשב, וכי תינתן הנחייה מפורשת ללשכות לתת לבנות המשפחה כל שירות שנדרש להן.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 24.4.2006 מצ"ב ומסומן ע/10.

33. עוד באותו היום, עם קבלת המכתב בפקס, התקשרה גב' יצחק לב"כ העותרים, ומסרה כי תנחה לסיים את הברור, "להחליט לכאן או לכאן", ולהסיר את כל ההערות במרשם הממוחשב.

34. שנה נוספת חלפה. ביום 13.3.2007 פנתה ח' ללשכת משרד הפנים ב... בכוונה להגיש בקשה לאשרת כניסה לישראל עבור דודתה. ח' עמדה להינשא לבן זוגה, ק', וביקשה להזמין את דודתה לחתונה. על דעת מנהל הלשכה נמסר לה, שבקשתה לא תילקח מידיה, וכי עליה להגישה "בירושלים". ח' ביקשה לברר מהו הטעם לכך. הושב לה, שהיא "יודעת". עוד באותו היום פנה ב"כ העותרים לגב' שרון באמצעות הטלפון. גב' שרון השיבה, כי הורתה להקנות לבנות המשפחה שירותי מרשם ודרכונים, ואולם לא תוכל להנחות בענייני אשרות. גב' שרון הפנתה את ב"כ העותרים לגב' מזל כהן, ממונה אשרות וזרים במטה מינהל האוכלוסין. ב"כ העותרים פנה במכתב דחוף לגב' כהן ולעו"ד דניאל סלומון, היועץ המשפטי למינהל האוכלוסין. במכתב שב והביע תרעומת על כך, שנדרשת התערבותו לצורך מתן שירותים. ב"כ העותרים הזכיר את ההליכים בבג"ץ 6847/02, ואת הנוהל שגובש במסגרתו, והבהיר, כי התנהלות משרד הפנים הינה בניגוד להתחייבות שנמסרה לבית המשפט ובניגוד לנוהל. כאמור, הנוהל מבהיר מהם השירותים המוגבלים שאי אפשר לתת מיד, במקרים בהם מתקיים ברור, ומגביל את משך הברור בזמן. ב"כ העותרים דרש, כי הסימון האוסר על מתן

שירות יוסר; כי תינתן הנחייה מפורשת ללשכות לתת כל שירות; כי משרד הפנים יפעל על פי הנוהל; וכי הנוהל יופץ ללשכות והפקידים יונחו לפעול על פיו.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 13.3.2007 מצ"ב ומסומן ע/11.

35. ביום 25.3.2007 התקבלה תשובתה של גב' כהן מיום 13.3.2007. על פי התשובה, הנוהל הופץ ללשכות ביום 27.8.2001, והפקידים נוהגים על פיו (זאת אף שהנוהל גובש בעקבות עתירה שהוגשה בשנת 2002, והוגש לבית המשפט בנוסחו הסופי ביום 12.6.2006). בעקבות המכתב של ב"כ העותרים הוחלט לשוב ולהפיצו על מנת שלא תהיינה תקלות נוספות. עוד נמסר במכתב, כי הגבלת "מנוע טיפול" ברישום הממוחשב שנגעה לז' הוסרה ביום 22.4.2004, וזאת הנוגעת לח' הוסרה ביום 20.6.2004. עם זאת, נותרה עקב תקלה הגבלת "מנוע שירות", והיא הוסרה ביום 12.3.2007.

העתק מכתבה של גב' כהן מיום 13.3.2007 מצ"ב ע/12.

36. בשל המועד בו התקבלה תשובתה של גב' כהן, לא נותר עוד די זמן להזמין את דודתה של ח' לבוא לישראל למסיבת החתונה.

37. במהלך שנת 2007 עזבו א' ובנותיה את ישראל. למיטב ידיעתן של ז' ושל ח', הן חיות כיום בקנדה. אין להן קשר עימן.

38. חצי שנה חלפה. ביום 19.9.2007 פנתה ח' ללשכת משרד הפנים ב... בבקשה לקבל תעודת זהות במקום תעודת הזהות שנגנבה. הפקידה, גב' סיגלית בן-דוד, אמרה לח', שלא תוכל להנפיק עבורה תעודת זהות, משום שעניינה מצריך "בירור עם ירושלים". ח' לא הגישה את הבקשה ופנתה לבא כוחה. בו ביום התקשר ב"כ העותרים לגב' שרון, אשר השיבה כי אין כל מניעה במחשב לטפל בח', וכי היא תשוחח בעניין עם מנהל הלשכה ב... ביום 23.9.2007 פנה ב"כ העותרים לגב' שרון גם במכתב.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 23.9.2007 מצ"ב ומסומן ע/13.

39. ביום 25.9.2007 התקשרה גב' שרון לב"כ העותרים, ומסרה שח' יכולה לקבל שירותים מלשכת משרד הפנים ב..., וכי נשלח ללשכה מכתב בעניין זה. עוד מסרה גב' שרון, כי תיקן של בנות המשפחה הועבר לוועדה לביטול אזרחות, וכי מספרו הוא 3691/29950.

40. מיד עם קבלת ההודעה פנה ב"כ העותרים לגב' מזל כהן, ממונה אשרות וזרים, ולגב' אירית לאובל, ראש דסק דרום במטה מינהל האוכלוסין, בבקשה לקבל בדחיפות את כל החומר שמסר משרד הפנים לוועדה, או בכונתו למסור לוועדה, לרבות כל טענותיו והראיות, ככל

שישנן בידו, אשר הוצגו או יוצגו לוועדה. כן ביקש לקבל את הפרוטקולים של הוועדה ואת המלצותיה, ככל שהוועדה התכנסה, וכל החלטה, ככל שנתקבלה. ככל שטרם התכנסה הוועדה, דרש ב"כ העותרים, כי לא תתכנס ולא תינתן המלצה או החלטה בעניינין של בנות המשפחה בטרם יועבר כל החומר, ובטרם יוזמנו בנות המשפחה ובא כוחן להופיע בפני הוועדה ובפני כל גורם אחר שקשור בעניינין, ותתאפשר זכות טיעון בעל פה.

העתקי פניותיו של ב"כ העותרים מיום 25.9.2007 מצ"ב ומסומן ע/14.

41. ביום 4.11.2007 שוחח ב"כ העותרים עם גבי לאובל באמצעות הטלפון. גבי לאובל אמרה, שטרם טיפלה בתיק, וכי אין עדיין תשובה.

42. שנה נוספת חלפה. ביום 12.11.2008 נולד בנם של ח' וק', נ'. ביום 28.12.2008 פנתה ח' ללשכת משרד הפנים ב... בבקשה לקבל עבורו תעודת לידה. הפקידה מרינה השיבה לה, שלא תונפק תעודת לידה, משום ש"יש בעיה", וחי "יודעת". ח' התעקשה לברר מהו הטעם לסירוב, והפקידה מרינה השיבה, כי הלאום הרשום של ח' "אינו מגודר", ולכן לא תונפק לבנה תעודת לידה. עוד באותו היום פנה ב"כ העותרים לגבי אסתר שרון. במכתבו ציין, כי אף שעוד בשנת 2004 הודיע משרד הפנים על כוונתו לנקוט בהליכים לתיקון פרטי הדת והלאום, הרי שהליכים אלה לא ננקטו מעולם, ומניעת הטיפול וההתעמרות הפסולה עודן נמשכות. ב"כ העותרים ביקש תשובתה של גבי שרון הן לעניין הנפקת תעודת הלידה והן לעניין הסרה סופית ומוחלטת של כל סימון מן המרשם הממוחשב בדבר מניעה או צורך לערוך בירור נוסף.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 28.12.2008 מצ"ב ומסומן ע/15.

43. ביום 11.1.2009 התקשרה גבי שרון לב"כ העותרים. בשיחה מסרה, כי רישומה הממוחשב של ח' אינו מסומן עוד "מנוע טיפול", אלא "טעון בירור", וזאת בשל התנגדות בנות המשפחה לתיקון פרטי הדת והלאום, אף שבידי משרד הפנים אישור המעבדה לזיהוי פלילי כי התייעוד שעל יסוד נרשמו כיהודיות "מזוייף". משרד הפנים עודנו מתכוון לפנות לבית המשפט בדרישה לשנות את פרטי הדת והלאום, ואולם היא אינה יודעת להעריך מתי יעשה זאת. גבי שרון הוסיפה, שתנחה להוציא עבור נ' תעודת לידה, בה יצויין בפרטי הדת והלאום "בבדיקה". ביום 12.1.2009 שלחה מכתב ברוח זו, לה צרפה תעודת לידה כאמור.

העתק מכתבה של גבי שרון מיום 12.1.2009, לו צרפה תעודת הלידה, מצ"ב ומסומן ע/16.

44. ביום 26.2.2009 שב ופנה ב"כ העותרים לגבי שרון. במכתבו הלין על התמשכות ההתעמרות; על כך שאת רישומן של בנות המשפחה עדיין מלווה הסימון "טעון בירור"; ועל רישום פרטי הדת והלאום של נ' "בבדיקה". בא כוח העותרים ביקש להודיעו, כי הבירור הסתיים, וכי הוסרו כל הסימונים מן המרשם הממוחשב; כי יוקנו לבני המשפחה כל השירותים ללא בירור נוסף, וכי פקידי הלשכה ב... יונחו בעניין זה; כי נ' נרשם כיהודי בפרטי הדת והלאום; וכי

במקרים בהם אזרחים או תושבים אינם מסכימים לשינוי פרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין, ינקוט משרד הפנים בהליכים משפטיים לתיקון המרשם בתוך 45 ימים, ואם לא נקט בהליכים כאמור – יימחק מן המרשם הממוחשב הצורך בבירור, ולא יוגבלו עוד שירותים. המכתב לא נענה. ביום 4.5.2009 נשלחה תזכורת.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 26.2.2009 והעתק מכתב התזכורת מיום 4.5.2009 מצ"ב ומסומנים ע/17.

45. ביום 25.5.2009 השיבה גב' שרון, כי הפנייה הועברה לעו"ד אודליה אדרי מן הלשכה המשפטית.

העתק מכתבה של גב' שרון מיום 25.5.2009 מצ"ב ומסומן ע/18.

46. ביום 30.6.2009, משלא התקבלה תשובה, פנה בא כוח העותרים לגב' שרון ולעו"ד אדרי במכתב תזכורת.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 30.6.2009 מצ"ב ומסומן ע/19.

47. ביום 27.8.2009 נשלחה לב"כ העותרים בפקס תשובתה של עו"ד אדרי, הנושאת את התאריך 15.7.2009. עו"ד אדרי השיבה, כי הטיפול בח' הוא על פי הוראות הנוהל, משום שיש אי התאמה בין הרישום הממוחשב לבין תיקה האישי; כי ניתנו לה במהלך השנים כל השירותים שביקשה; וכי אם לא קיבלה שירות במקרה מסוים, על בא כוחה לציין זאת. עו"ד אדרי הוסיפה, כי לא תם הבירור, ומשרד הפנים פנה לפרקליטות על מנת שזו תגיש לבית המשפט לענייני משפחה בקשה לתיקון פרטי הדת והלאום. בהתאם לאמור, חתמה עו"ד אדרי, המשך הטיפול בעניינה של ח' יהיה בהתאם להוראות הנוהל.

העתק מכתבה של עו"ד אדרי שנתקבל ביום 27.8.2009 מצ"ב ומסומן ע/20.

48. ביום 31.8.2009 השיב ב"כ העותרים לעו"ד אדרי. במכתבו חזר על כך שההתכתבות בעניין נמשכת מאז שנת 2004, ואף על פי כן טרם נקט משרד הפנים בהליך כלשהו. חרף הוראות הנוהל, הקובעות מפורשות (ובאותיות מודגשות באדום), כי בחלוף שישה שבועות תוסר ההערה בדבר הצורך לערוך בירור, עו"ד אדרי השיבה, כי הבירור לא הסתיים, והטיפול יימשך גם בעתיד על פי הוראות הנוהל. למעשה, עו"ד אדרי, לא השיבה לאף אחד מן העניינים שעלו במכתבו של ב"כ העותרים. ב"כ העותרים שב על דרישותיו, כאמור במכתב מיום 26.2.2009.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 31.8.2009 מצ"ב ומסומן ע/21.

49. ביום 11.10.2009 נתקבלה תשובתה של עו"ד אדרי מיום 15.9.2009. עו"ד אדרי השיבה לב"כ העותרים, כי –

"לא ברור על בסיס מה לדעתך ניתן לקבוע כי הסתיים הברור בעניינה של גבי ק' או על בסיס איזה סעיף בנוהל ניתן להסיר סימון זה. גם היום עדיין קיים מידע מבוסס לפיו רישום הדת והלאום של גבי ק' כיהודיה אינו נכון אלא שבשל העדר הסכמתה לא ניתן לתקן את פריט הרישום במרשם האוכלוסין ומסיבה זו פנינו לפרקליטות לשם הגשת בקשה לתיקון הדת והלאום בבנימ"ש לענייני משפחה." (ההדגשה במקור).

עו"ד אדרי שבה והציעה, כי ב"כ העותרים יפנה אליה בעניין שירותים שלא ניתנו. לעניין רישומו של נ' כיהודי השיבה:

"רישומו של בנה של הגב' ק' לאחר לידתו אינו קשור לשירותים אותם מקבלת הגב' ק'. מדובר ברישום ראשון, אשר אמור להיות אמין ומבוסס. היות ולא הוצגו ראיות לכך שדתו ולאומו של הקטין הינם 'יהודי', אלא להיפך, כמפורט לעיל, הרי שלא נמצא מקום לרישומו כך."

באשר להגבלת משך הזמן להגשת בקשה לבית המשפט לשינוי פרטי הדת והלאום, הוסיפה עו"ד אדרי, כי –

"לא נמצא בסיס חוקי או טעם ראוי לקבוע הגבלה שיהיה בה כדי להביא לכך שהמרשם יסתור את המציאות ולמצער יהיה לא אמין וזאת אך ורק בשל חלוף זמן כזה או אחר."

העתק מכתבה של עו"ד אדרי שנתקבל ביום 11.10.2009 מצ"ב ומסומן ע/22.

50. בעוד העותרים שוקלים את המשך צעדיהם ניתן ביום 4.11.2009 פסק דינו של בית המשפט בעניין סקבורצוב. כאמור, פסק הדין עוסק בהרחבה רבה בהפעלת סמכותו של משרד הפנים בעניינים של שינוי רישום הדת והלאום במרשם האוכלוסין, על פי סעיף 19 לחוק מרשם האוכלוסין. על רקע זה פנה ב"כ העותרים לעו"ד אדרי ביום 15.11.2009 בבקשה לשוב ולשקול את עמדתה. במכתבו הפנה את תשומת ליבה לפסק הדין, כדלקמן:

"בית המשפט קובע, כי התנהלות משרד הפנים 'מעוררת תחושה קשה', וכי החקרנות לגבי מקורות היהדות של מי שרכש זה מכבר מעמד בישראל, הינה 'מוגזמת, נוקשה מדי, ולפרקים אף חסרת רגישות' (סעיף 27 לפסק הדין).

בית המשפט קובע בפסק דינו, כי ככל סמכות שלטונית אחרת, גם את סמכותו לפי סעיף 19 לחוק מרשם האוכלוסין על משרד הפנים להפעיל 'בסבירות ובמידתיות' (סעיף 22 לפסק הדין). סבירות, נזכיר אנו, הנה גם עמידה בלוח זמנים סביר. התמשכות 'הברור' בעניינינו מאז שנת 2004 וללא כל מועד לסיומה, ודאי אינה סבירה.

משרד הפנים, נפסק עוד, אינו רשאי להסתפק בראיות קלושות לצורך נקיטת פעולות לשינוי המרשם (סעיף 25 לפסק הדין). על הראיות הנדרשות להיות בעוצמה גבוהה, אשר עוברת את רף הראיות לסתירת חזקת הזכאות לכאורה למעמד בישראל (סעיף 23 לפסק הדין). בפסק הדין מונה בית המשפט שורה של ראיות שהיו למשרד הפנים לצורך שינוי פרטי המרשם באותו מקרה – בהם תעודת לידה – וקובע, כי 'אין הן מהוות ראיות מינהליות מספיקות לביסוס החלטה לשינוי הרישום' (סעיף 24 לפסק הדין). כך, בין היתר, בדיקת מז"פ באשר לתעודה, אשר אינה קובעת במפורש, כי פרט הלאום מזויף – אינה יכולה לשמש ראיה (סעיף 25 לפסק הדין).

בית המשפט קובע עוד, כי די ב'הסברים מסוימים, שעשויים בדוחק להניח את הדעת', הניתנים מטעם מי שאת פרטי רישומו מבקשים לשנות ביחס לראיות שבידי משרד הפנים, כדי להפיק את דעתו של משרד הפנים (סעיף 25 לפסק הדין). בענייננו נזכיר, אין בידי משרד הפנים ראיה כלשהי, כי פרט הלאום שבתעודת הלידה שונה, או כי התעודה מזויפת, ואף בדיקת מז"פ אינה קובעת זאת. נהפוך הוא; בנות המשפחה מעולם לא הכחישו את שמצא מז"פ – כי בתעודת הלידה נערך תיקון – והן שבות ומסבירות – מאז שנת 2004 – את התיקון שנערך בה. כפי שהסבירו שוב ושוב, כיוון שהתעודה ישנה ובלתי קריאה, גבי א' נ', דודתה של גבי ח' ק' (אחות אימה), הדגישה את התאריך הרשום עליה – את הספרה 14 בשורה השניה – באמצעות עט. עניין זה ידוע אף לרבנות בתל-אביב, אשר המסמך נמסר לבדיקתה בסוף שנות התשעים, ואשר אישרה כי המסמך מקורי, אף שנערך בו תיקון בפרט שממילא אינו נוגע ללאום או לדת.

משרד הפנים לא הציג כל ראיה זולת מסמך מטעם מז"פ בדבר תיקון שנערך בתעודה – תיקון שבנות המשפחה מודות שנערך בה, והוא אינו רלוונטי לעניין הרישום. ככל שיש בידי משרד הפנים ראיות אחרות לתיקון המרשם, הרי שלא הציגן מעולם, והסתרת הראיות מן המשפחה, כך נפסק, פועלת כנגדו (סעיף 25 לפסק הדין).

אם כן, על משרד הפנים לסיים לאלתר את 'הבירור'. בהעדרן של ראיות לסתור, עליו להסיר את הסימון בדבר הצורך ב'בירור', ולרשום את פרטי הדת והלאום של בנה של גבי ק', נ' (ת"ז ...), על פי הרישום של הוריו. בעניין זה פסק בית המשפט, כי רישום של אדם במרשם, אשר לא שונה בהעדר הסכמה מצידו (ורישומה של גבי ק' לא שונה בהעדר הסכמתה), משמש ראיה גם עבור קרוביו – לא רק לענייני מרשם, אלא אף לצורכי מעמד – וכי על משרד הפנים הנטל לסתור ראיה זו (סעיף 29 לפסק הדין). לטענתך, אם כן, כי על גבי ק' להציג ראיות לכך שדתו ולאומו של הקטין הינו 'יהודי' לצורך רישומו כ'יהודי' – אין על מה שתסמוך. על משרד הפנים להוכיח, כי בידיו ראיות לסתור את זכאותו של הקטין להירשם כ'יהודי' כפי שהוריו רשומים, ולא להפך."

ב"כ העותרים שב ודרש את שדרש במכתביו הקודמים. המכתב לא נענה, ונשלחו בעניין זה תזכורות ביום 27.12.2009 וביום 28.2.2010.

העתק מכתבו של ב"כ העותרים מיום 15.11.2009 והעתקי מכתבי התזכורת מיום 27.12.2009 ומיום 28.2.2010 מצ"ב ומסומנים ע/23.

51. ביום 10.3.2010 השיבה עו"ד אדרי, כי אין לה אלא לשוב על האמור במכתבה הקודם. עו"ד אדרי אף דחתה את ההפנייה לפסק הדין בעניין סקבורצוב, בקובעה כי אינו רלוונטי, שכן שם לא נערכה על ידי משרד הפנים פנייה לבית המשפט לענייני משפחה (משל בעניינם של העותרים כאן נערכה פנייה שכזו – ולא היא).

העתק מכתבה של עו"ד אדרי מיום 10.3.2010 מצ"ב ומסומן ע/24.

סוף דבר

"במדינה אשר בה שולט החוק, אין שוללים זכות מאדם, ויהא הוא הפושע המסוכן והבוגד הנבזה ביותר, אלא בהתאם לחוק בלבד. הכנסת היא הרשות המחוקקת, והיא אשר מסמיכה את מוסמכיה, אם רצונה בכך, לעשות לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. בהעדר הסמכה כזאת מאת המחוקק, לא ההגיון ולא הכורח ולא אהבת המולדת ולא שום שיקול אחר, יהא אשר יהא, מצדיקים עשיית דין על דעת עצמו ושליטת זכות הזולת." (דעת המיעוט של השופט ח' כהן בע"ב 1/65 ירדור נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 379, 365 (1965)).

52. התנהלותם של המשיבים, כדברי בית המשפט בעניין סקבורצוב "מעוררת תחושה קשה". היא "מוגזמת, נוקשה מדי, ולפרקים אף חסרת רגישות" (שם, בסעיף 27 לפסק הדין). המשיבים מוסיפים לעשות שימוש במניעת שירותים על מנת למרר את חייהם של אזרחים, ולהכניעם "להסכים" לשינוי פרטי הדת והלאום.

53. בידי המשיבים, נזכיר, חוות דעת של המעבדה לזיהוי פלילי בנוגע לתעודת הלידה של אני מאז שנת 1998 (!), ועל פי שהודיעו לז' ולח', זוהי הראייה היחידה, ממנה הם מסיקים שאינן יהודיות. מעולם לא הציגו כל ראייה אחרת (ר' סעיף 25 לפסק הדין בעניין סקבורצוב). ואולם, אף שהתעודה וחוות הדעת אינן מלמדות על כך שז' וח' אינן יהודיות, ואין הן מספיקות לשינוי פרטי המרשם (ר' סעיפים 24 ו-25 לפסק הדין), המשיבים בשלהם, ומאריכים ללא גבול את ההתעמרות בז' ובח'.

54. בניגוד לדין, מסרבים המשיבים לרשום את נ' כיהודי, אף שרישומה של אימו – שלא שונה בהעדר הסכמתה – הוא ראייה מספיקה לכך (ר' סעיף 29 לפסק הדין בעניין סקבורצוב).

* למעלה מן הצורך יצויין, כי אפילו יגיש המשיב 2 תובענה לתיקון רישום פרטי הדת והלאום של ז' ושל ח' – וכפי שיפורט, עמדתם של העותרים היא שפרק הזמן שעמד לרשות המשיב ממילא מוגבל, והוא אינו רשאי לעשות זאת עוד – הרי שכיוון שהראיות שהוא סבור שמוכיחות את טענותיו נמצאות בידיו מאז שנת 1998, תחול על התובענה התיישנות לפי הוראות סעיפים 5 ו-6 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958.

ממילא, יש להזכיר, אין ברישום פרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין אפילו ראייה לכאורה לנכונותם (סעיף 3 לחוק מרשם האוכלוסין). על פי הדין, ח' אינה צריכה להסכים לשינוי רישומה כיהודיה, ושעה שהיא עצמה רשומה כך, אין היא צריכה להציג ראיות לכך שבנה הוא יהודי, על מנת שיירשם ככזה. ההלכה בעניין זה ברורה וידועה:

"מאז פרשת פונק שלזינגר קבע בית-המשפט העליון, וחזר וקבע, כי 'תפקידו של פקיד רישום, על פי הפקודה הנ"ל, אינו אלא תפקיד של מאסף חומר סטטיסטי לצורך ניהול ספר התושבים, ושום סמכות שיפוטית לא ניתנה בידו' (בג"צ 143/62 הנ"ל, בעמ' 244 (השופט זוסמן)). על כן, 'הפקיד חייב לרשום את שהאזרח אומר לו' (שם, בעמ' 249) אלא אם כן הדברים אמורים ב'אי-נכונות של רישום הגלויה לעין, והיא אינה מוטלת בספק סביר' (שם, בעמ' 243)". (בג"ץ 2888/92 גולדשטיין נ' שר הפנים, פ"ד נ(5) 89, 93 (1994)).

55. העותרות מסרו למשיבים, שוב ושוב, כי הן אינן מסכימות לשינוי פרטי הדת והלאום. בכך הסתיים הבירור. אם המשיב 2 חפץ בכך, היה עליו לפנות לבית המשפט לענייני משפחה. הוא לא עשה כן. את סמכותו לפי סעיף 19 לחוק מרשם האוכלוסין על המשיב 2 להפעיל בסבירות (סעיף 22 לפסק הדין בעניין סקבורצוב). "סבירות משמעה גם עמידה בלוח זמנים סביר" (בג"ץ 6300/93 המכון להכשרת טוענות בית דין נ' השר לענייני דתות, פ"ד מח(4) 441, 451 (1994)). אף שהוראות הנוהל קובעות, כי בירור יימשך לכל היותר שישה שבועות, אשר בסיומם יוסר הסימון בדבר הצורך בבירור – אין המשיבים נוהגים כך בעותרות, ונציגת הלשכה המשפטית של משרד הפנים אף מרהיבה עוז לתהות בתשובתה לב"כ העותרים, על בסיס מה אפשר לקבוע כי הבירור הסתיים, או על בסיס איזה סעיף בנוהל אפשר להסיר את הסימון. המשיב אינו מכבד את נהליו הוא, אף לא את אלה שהוצגו בפני בית המשפט הנכבד. מאזרחים ומתושבים מצפה הדין, כי לא ישתהו ויעתרו נגד הרשות, ככל שבידיהם עילה לכך. אף על המשיבים לנהוג כך. עליהם לקבל על עצמם, כי במקרים בהם אזרחים או תושבים אינם מסכימים לשינוי פרטי הדת והלאום במרשם האוכלוסין, יוכל המשיב 2 לנקוט בהליכים משפטיים לתיקון המרשם בתוך 45 ימים (השוו: תקנה 3(ב) לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000), וכי אם לא נקט בהליכים כאמור – יימחק מן המרשם הממוחשב הצורך בבירור, ולא יוגבלו עוד שירותים.

56. למותר לציין, כי באופן דומה, על המשיב 1 לנהוג לעניין ביטול אזרחות של מי שנחשד שרכש את אזרחותו במרמה. סעיף 11(ב) לחוק האזרחות, התשי"ב-1952 קובע, כי בחלוף שלוש שנים מעת שנרכשה אזרחות, תבוטל האזרחות שנרכשה על יסוד פרטים כוזבים על ידי בית המשפט לעניינים מינהליים על פי בקשת המשיב 1. בהעדר הוראה אחרת, הרי שכמו לכל בעל דין, גם לרשות המשיב 1 עומדים 45 ימים לפנות לבית המשפט לעניינים מינהליים, ככל שהוא מבקש לפתוח בהליך בבית המשפט.

אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש, ולאחר קבלת תשובת המשיבים להפכו למוחלט.

עודד פלר, עו"ד

ב"כ העותרים

23 במאי 2010